

Burdur İli Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği Üyesi Keçicilik İşletmelerinin Yapısal Özellikleri ve Sorunları Üzerine Bir Araştırma †

Said BİLGİNTURAN¹ Veysel AYHAN^{2,*}

¹Tarım İl Müdürlüğü, BURDUR

²Süleyman Demirel Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Zootečni Bölümü, 32260, Çünür, ISPARTA

*Yazışma yazarı: vayhan@ziraat.sdu.edu.tr

Özet: Bu araştırma, Burdur İli Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği'ne kayıtlı keçicilik işletmelerinin teknik ve yapısal özelliklerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla 40 adet keçicilik işletmesinde anket düzenlenmiştir. Keçi yetiştiricilerinin ortalama yaşı 50.30'dur. Keçicilik yapanların %97.5'i ilköğretim ve %2.5'i de lise mezunudur. Ortalama arazi varlığı 40.31 da'dır. İde keçi ırkı olarak %100 oranında kıl keçisi yetiştirilmektedir. Keçicilik işletmelerinde ortalama 119.23 baş anaç keçi bulunmaktadır. Gebelik oranı %92.83, kısırılık oranı %7.17, ikizlik oranı %2.34, oğlak ölüm oranı %4.19 olarak saptanmıştır. Keçilerde ortalama süt verimi 0.333 l/baş olarak belirlenmiştir. Ağlıların %65'i kapalı ağıl, %32.5'i sundurmalı ağıl şeklindedir. İşletmelerin tamamına yakını koruyucu aşılama yapmaktadır. Sonuç olarak keçi yetiştiricilerinin yapısal, teknik, yetiştirme, barınma ve ürün pazarlama açısından sorunları bulunmaktadır.

Anahtar kelimeler: Burdur İli, Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri, Döl Verimi, Gelişme Özellikleri

A Research on Structural Characteristic and Problems Goat Breeding in The Member Enterprises of Burdur Breeding Sheep And Goat Association

Abstract: This study was aimed to determine structural characteristic and problems in the Member Enterprises of Burdur Breeding Sheep and Goat Association. For this aim, a survey was done in goat (40) enterprises. Average age of Goat farmers was found 50.30. It was definite that goat farmers graduated 97.5% from primary school, 2.5% from high school. Goat enterprises have average 40.31 decare lands. Burdur has been Pure Hair Goat (100%). Goat enterprises have been 119.23 mature goat. It was determined that goat enterprises have been 92.83% pregnancy rate, 7.17% sterility rate, 2.34% twin rate, 4.19% kid mortality rate. Average daily milk yield was 0.333 l/head for goat. Goat enterprise pens were 65% close pen and 32.5% shed pen. All enterprises were used to protective vaccine. As a result, it has been problem of goat farmer's structural, technical, breeding, housing and crop marketing.

Key words: Burdur City, Sheep and Goat Breeders, Fertility, Growth Characteristics

Giriş

Ülkemizin doğal yapısı ve çevresel koşullarına bakıldığında zor koşulların hayvanı olarak bilinen keçi bazı özellikleri ile öne çıkmaktadır. Türkiye'de keçi yetiştiriciliği en yoğun olarak Akdeniz Bölgesi'nde yapılmakta ve toplam keçi varlığının yaklaşık %28'i bu bölgede bulunmaktadır (Dellal, 2001). Bölgede keçi varlığının en yüksek olduğu il Antalya ve en düşük olduğu il Burdur'dur. Burdur ili bölgede en az sayıda keçi varlığına sahip olmakla birlikte Türkiye geneline

bakıldığında 64.700 baş kıl keçisi varlığı ile önemli bir yer teşkil etmektedir (Anonim, 2006b). 2006 yılı verilerine göre ülkemiz küçükbaş hayvan varlığı 32.260.206 baştır. Türkiye'de üretilen sütün % 2.80'i, etin % 3.50'si, derinin %3.91'i keçilerden elde edilmektedir (Anonim 2006a). Hayvansal üretim içerisinde bu denli önemli bir oran teşkil eden bu üretim dalı son yıllarda ciddi sorunlarla karşılaşmaktadır. Özellikle Çevre ve Orman Bakanlığının hazırlanmış olduğu "Ormanlarımızda Keçi Zararlarının

† Bu makale SDÜ Bilimsel Araştırma Projeleri Yönetim Birimince 1513 YL 07 nolu proje olarak desteklenen yüksek lisans tez çalışmasının bir kopyasını yansıtmaktadır.

Azaltılması Eylem Planı” kapsamında kıl keçisi yetiştiricileri bu üretim dalını zorunlu olarak bırakmaya başlamışlardır. Uzun yıllardır bölgeye uyum sağlamış ve halkın önemli bir geçim kaynağını oluşturan kıl keçisi yetiştiriciliğine yönelik Burdur ilinde bilimsel anlamda bir çalışma yoktur. Bu nedenle Burdur İli Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği üyesi işletmelerin teknik ve yapısal özellikleri, sağlık, bakım-besleme gibi temel sorunlarının saptanıp bu sorunların çözümüne yönelik kimi önerilerin getirilmesi amacıyla bu çalışma planlanmıştır.

Materyal ve Yöntem

Burdur İli Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliğine üye toplam 40 keçi işletmesi araştırmanın materyalini oluşturmuştur. Araştırmanın materyali olan bu işletmelere, 2007 yılının Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarında araştırmacı tarafından anket yapılmıştır. İşletmelerin yapısal ve teknik sorunlarına ilişkin veriler SPSS 15.0 paket programında (2006) değerlendirilmiştir. Yetiştiricilere yöneltilen sorularda, işletmelerin arazi, eğitim, nüfus, barınak gibi yapısal özellikleri ile damızlık temini, yem kaynakları ve besleme uygulamaları, sürü yönetimi, sağlık koruma, süt ve döl verimi, sorunlar ve beklentilere ilişkin veriler toplanmıştır.

Bulgular

İşletmelerin Genel Özellikleri

Keçicilik işletmelerinin genel özelliklerine ilişkin elde edilen bulgular Çizelge 1’de verilmiştir. Burdur ilindeki keçi yetiştiricilerinin %97.5’inin ilköğretim ve %2.5’inin de lise mezunu olduğu görülmektedir. Arazi kullanımı bakımından işletmelerinin %87.5’i kendi arazilerini kullanmakta, %2.5’i kendi arazisi ile birlikte kiraladığı arazileri de işlemekte, %10’unun ise arazisi bulunmamaktadır. İşletmelerdeki hane halkı bakımından bir, iki, üç, dört ve dördün üzeri hane halkı sayısı sırasıyla; %10, %20, %45 ve %25’dir. Çoban sayısı bakımından; işletmelerde çoban

bulundurma oranları %92.5 oranında bir kişi, %5 oranında iki, %2.5 oranında üç kişi olduğu görülmektedir.

Yetiştiricilik Bilgileri ve Özellikleri

İşletmelerdeki yetiştiricilik özelliklerine ilişkin bulgular Çizelge 2’de verilmiştir. İşletmelerin tamamında kıl keçisi yetiştirilmektedir. Burdur ilindeki yetiştiricilerinin %87.5’i damızlık hayvan ihtiyacını kendi işletmelerinden, %12.5’i komşu işletmelerden sağladığı görülmektedir. Keçicilik işletmelerinin tamamında kayıt tutulmamaktadır. Birlik üyesi keçicilik işletmelerinin %55’inde küçükbaş hayvancılık dışında başka hayvancılık faaliyeti yapılmaktadır. Hayvancılık yapma sebepleri bakımından işletmelerinin %50’si ev ihtiyaçlarını karşılamak için, %20’si başka bir geliri olmaması nedeniyle yetiştiricilik yaptığı belirlenmiştir. Keçicilik işletmecilerinin tamamı, hiçbir seminer veya kurs almamış ve organik hayvancılık konusunda hiç bir bilgisinin olmadığını ifade etmişlerdir.

İşletmelerin Yapısal Durumu ve Barınak Özellikleri

İşletmelerin yapısal durumu ve barınak özelliklerine ilişkin sonuçlar Çizelge 3’de verilmiştir. Keçi yetiştiricilerinin yaş ortalamalarının 50.30 olduğu görülmektedir. Bu işletmelerin ortalama arazi varlığı 40.31 dekadardır. İlgili işletmelerde ortalama 119.23 baş anaç bulunmaktadır. Teke sayısı işletme başına ortalama 1.97, ortalama dişi oğlak sayısı 29.38, erkek oğlak sayısı 49.44, erkek çebiş sayısı 27.50, dişi çebiş sayısının ise 34.00 baş olduğu görülmektedir. İşletmelerde ağılların eni ortalama 10.35 m, boyu 23.15 m, yüksekliği 2.30 m olarak saptanmıştır. Ağılların %65’i kapalı ağıl, %32.5’i sundurma tipli açık ağıl, %2.5’inin ise standart bir ağıl özelliği taşımadığı gözlenmiştir. Keçicilik işletmelerindeki hayvanların ortalama 8.90 ay meradan faydalandığı, işletmenin bulunduğu yörede yaylası olan işletmelerde hayvanların ortalama 6 ay yaylaya çıktığı, ortalama 3.39 ay ağılda besleme yapıldığı görülmüştür.

Çizelge 1. İşletmelerin genel özellikleri

Eğitim	N	%	Arazi varlığı	N	%
İlkokul	39	97.5	Kendi malı	35	87.5
Lise	1	2.5	Kendi malı+kira	1	2.5
			Arazisi yok	4	10
Hane halkı sayısı	N	%	Çoban sayısı	N	%
1	4	10.0	1	37	92.5
2	8	20.0	2	2	5.0
3	18	45.0	3	1	2.5
4+	10	25.0	4+	0	0.0

Çizelge 2. Yetiştiricilik bilgileri ve özellikleri

Damızlık temini	N	%	Keçicilik yapma sebepleri	N	%
Kendi işletmesinden	35	87.5	Ev ihtiyacı	20	50.0
Komşu işletmelerden	5	12.5	Alışkanlık	1	2.5
			Geçime katkı	11	27.5
			Başka geliri yok	8	20.0
Kayıt tutma	N	%	Başka hayvancılık faaliyetleri	N	%
Evet	0	0	Evet	22	55.0
Hayır	40	100.0	Hayır	18	45.0
Seminer ve kurs alma durumu	N	%	Organik hayvancılık konusunda bilgi	N	%
Hayır	40	100.0	Hayır	40	100.0

Çizelge 3. İşletmelerin yapısal durumu ve barınak özellikleri

	N	En Az	En Çok	Ortalama	
İşletmeci yaşları	40	30	69	50.30	
Arazi durumu (da)	36	8	160	40.31	
Hayvan sayıları(Baş)	Anaç	40	30	300	119.23
	Teke	33	1	4	1.97
	Dişi oğlak	8	5	60	29.38
	Erkek oğlak	9	5	250	49.44
	Erkek çepiç	6	12	60	27.50
	Dişi çepiç	5	10	65	34.00
Barınak boyutları (m)	En	40	5	50	10.35
	Boy	40	5	150	23.15
	Yükseklik	40	2	3	2.30
Beslenme yeri ve süreleri (ay)	Mera	40	4	12	8.90
	Yayla	2	6	6	6.00
	Ağılda	33	2	6	3.39
Barınak tipleri		N		%	
	Sundurma tipi açık	13		32.5	
	Kapalı	26		65.0	
	Diğer	1		2.5	

Beslenme ve Yem Temini

Beslenme ve yem temini ile ilgili bulgular Çizelge 4'de verilmiştir. Burdur ilindeki keçicilik işletmelerinin %80'i kaba yem olarak saman kullanmaktadır. Bu işletmelerin yoğun yem olarak %85'inin arpa, %10'unun karma yem ve %5'inin de yulaf kullandığı belirlenmiştir. Keçicilik işletmelerinin %97.5'inde kesif ve kaba

yem için ayrı yemlik bulundurulmadığı tespit edilmiştir.

Bu işletmelerde %92.5'inde ek yemleme yapılmadığı, %7.5'inde ise ek yemleme yapıldığı belirlenmiştir. Keçicilik işletmelerinde, işletmecilerin %97.5'i yemlere tuz ve mineral ilavesi yaptığını, %2.5'i ise tuz ve mineral ilavesi yapmadığını belirtmiştir. Bu işletmelerin %84.6'sı yemleri kendi işletmelerinden

sağladıkları, %15.4'ünün ise fabrikalardan aldıkları saptanmıştır.

Sürü Yönetimi

Sürü yönetimi ile ilgili olarak elde edilen bulgular Çizelge 5'de verilmiştir. İşletmelerin hepsinde teke katımında serbest aşım uygulanmakta ve teke yıl boyunca sürünün içinde kalmaktadır.

Çalışmanın yapıldığı işletmelerin %70'i sütü sadece oğlakların emişmesinde, %25'i hem oğlakların emişmesinde hem de işletme ihtiyaçları için süt, peynir ve yoğurt yapımında, %5'i ise sütü satarak değerlendirmektedir. İşletmelerde elle sağım yapılmakta, sağımın %97.5'i kadınlar %2.5'i de erkekler tarafından yapılmaktadır. Keçicilik işletmelerinde oğlakların büyütme yöntemi olarak tamamen doğal büyütme yöntemi uygulanmaktadır. Kırkımın %22.5'i Haziran ayında, %77.5'i Haziran-Temmuz aylarında yapılmaktadır. Kırkımın %97.5'i makasla, %2.5'i ise makine ile gerçekleştirilmektedir.

Sağlık ve Koruma

Sağlık ve koruma ile ilgili olarak elde edilen bulgular Çizelge 6'da verilmiştir. İşletmelerinin tamamında en az bir koruyucu aşılama yapılmaktadır. İlgili işletmelerin %95'i aşıları programa göre, %5'i rastgele veya bir hastalık çıkışı olduğunda aşılama yaptırmaktadırlar. Aşılamaların %92.5'ini veteriner hekimler, %7.5'inin ise yetiştiriciler yapmaktadır.

Keçicilik işletmecilerinin %82.5'i bir ilaç kullanacağı zaman bir veteriner hekimden, %15'i Tarım İl veya İlçe Müdürlükleri'nden, %2.5'i köydeki başka işletme sahiplerinden bilgi aldığı belirlenmiştir.

İşletmelerinin %62.5'inde dezenfeksiyon yapılmadığı, %37.5'inde ise koruyucu amaçlı olarak dezenfeksiyon yapıldığı belirlenmiştir. Keçicilik işletmelerinde koruyucu aşıların hepsini yaptıran işletmelerin oranını %13.6'dır. Bu işletmelerden %32.2'sinin sadece

enterotoksemi, %22.2'sinin sadece şap, %4.9'unun sadece çiçek, %27.2'sinin ise sadece brucella aşılarını yaptırdığı belirlenmiştir.

Keçicilik işletmelerinin %31.6'sında dış parazitlerden meydana gelen hastalıklar, %28.9'unda çiçek, %10.5'inde enterotoksemi, %2.6'sında solunum yolu hastalıkları görüldüğü, %26.3'ünde ise şap, brucella, ayak hastalıkları, boyun urları, ektima, mavi dil, agalaksi hastalıklarının en az birisine rastlandığı belirtilmiştir.

İşletmelerin Bazı Verim Özellikleri

İşletmelerin verim özelliklerine ilişkin bulgular Çizelge 7'de verilmiştir.

Keçicilik işletmelerinde kıl veriminin 0.1-0.5 kg arasında değiştiği, ortalama 0.220 kg olduğu görülmektedir. Keçicilik işletmelerinde keçi başına günlük süt veriminin ortalama 0.333 litre olduğu saptanmıştır.

İşletmelerde gebelik oranı % 92.83, kısırılık oranı %7.17, ikizlik oranı % 2.34, oğlak ölüm oranı %4.19'dur.

İşletmelerin Genel Sorunları ve Beklentileri

İşletmelerin genel sorunları ve beklentilerine ilişkin bulgular Çizelge 8'de verilmiştir.

İşletmecilerinin %62.5'i yaptıkları işten memnun oldukları, %57.5'i kapasiteyi artırmayı düşündüklerini ifade etmişlerdir.

Keçicilik işletmelerinin öncelikli olarak %38.7'si pazar sorununun olduğunu, %28.0'i yem fiyatının yüksek olduğunu, %18.7'i kredi sorunu olduğunu, %8.0'i eğitim ve sağlık sorunları olduğunu ve %6.7'si de mera sorunu olduğunu ifade etmişlerdir.

Bu işletmelerin %45.3'ü pazar sorununun, %22.7'si kredi sorununun, %16'sı sağlık sorununun, %10.7'lik kesim damızlık hayvan sorununun, %1.3'lük kesim mera sorununun çözülmesini istemektedirler.

Çizelge 4. Besleme ve yem temini

Kaba yem çeşitleri	N	%	Yoğun yem çeşitleri	N	%
Saman	32	80.0	Arpa	17	85.0
Yonca kuru otu	8	20.0	Karma yem	2	10.0
			Yulaf	1	5.0
Ek yemleme	N	%	Tuz ve mineral ilavesi	N	%
Evet	3	7.5	Evet	39	97.5
Hayır	37	92.5	Hayır	1	2.5
Yemlik durumu	N	%	Yem temini	N	%
Ayrı yemlik var	1	2.5	İşletmenin kendisinden	22	84.6
Ayrı yemlik yok	39	97.5	Yem fabrikalarından	4	15.4

Çizelge 5. Sürü yönetimi

Aşım Yöntemi	N	%	Tekenin sürüde kalma süresi	N	%
Serbest	40	100.0	Tüm yıl boyunca	40	100.0
Oğlak büyüme yöntemi	N	%	Süt sağım yöntemi	N	%
Doğal	40	100.0	Elle sağım	40	100.0
Erken süttten kesme	0	0.0	Makinele sağım	0	0.0
Sağımçı	N	%	Sütün değerlendirilmesi	N	%
Erkek	1	2.5	Satılıyor	2	5.0
Kadın	39	97.5	Oğlaklar emiyor	28	70.0
			Her ikisi de	10	25.0
Kırkım zamanı	N	%	Kırkım	N	%
Haziran	9	22.5	Makasla	39	97.5
Haziran-Temmuz	31	77.5	Makineyle	1	2.5

Çizelge 6. Sağlık ve koruma

Aşı uygulaması	N	%	Veteriner hekim kontrolü	N	%
Yetiştirici	3	7.5	Evet	2	5.0
Veteriner hekim	37	92.5	Hayır	38	95.0
İlaç danışma	N	%	Dezenfeksiyon	N	%
Serbest veteriner hekime	33	82.5	Evet	15	37.5
Tarım il-ilçe müdürlüklerine	6	15.0	Hayır	25	62.5
Köyden birilerine	1	2.5			
Aşı yaptırma durumu	N	%	Aşılama planı	N	%
Evet	40	100.0	Rasgele	2	5.0
Hayır	0	0.0	Programa göre	38	95.0
Yaptırılan aşilar	N	%	Görülen hastalıklar	N	%
Enterotoksemi	26	32.2	Dış parazitler	12	31.6
Çiçek	4	4.9	Solunum yolu hastalıkları	1	2.6
Şap	18	22.2	Enterotoksemi	4	10.5
Brucella	22	27.2	Çiçek	11	28.9
Hepsi	11	13.6	Diğer	10	26.3

Çizelge 7. İşletmelerin bazı verim özellikleri ve oranları

	Kıl verimi,kg	Süt verimi,litre	Döl verim özellikleri			
			Teke altı keçi	Gebe keçi	Kısır keçi	İkiz doğuran keçi
N	40	12	40	39	27	18
En az	0.1	0.2	20	30	2	2
En çok	0.5	1.0	300	280	60	20
Ortalama	0.220	0.333	119.23	112.18	12.74	6.22
Gebelik, kısırılık, ikizlik ve oğlak ölüm oranları, (%)						
Gebelik	Kısırılık	İkizlik	Oğlak ölüm oranı			
92.83	7.17	2.34	4.19			

Çizelge 8. İşletmelerin genel sorunları ve eklentileri

İşletme sorunları ve yetkililerden beklentiler	N	%	İşletme sorunları	N	%
Pazarlama	34	45.3	Pazar sorunu	29	38.7
Kredi	17	22.7	Kredi sorunu	14	18.7
Sağlık	12	16.0	Eğitim sağlık	6	8.0
Damızlık	8	10.7	Yüksek yem fiyatı	21	28.0
Beklentim yok	3	4.0	Mera sorunu	5	6.7
Mera	1	1.3			
Hayvancılık yapma memnuniyeti	N	%	Kapasite artırmak	N	%
Evet	25	62.5	Evet	23	57.5
Hayır	15	37.5	Hayır	17	42.5

Tartışma

Keçi yetiştiriciliği yapan işletmelerin genel özellikleri bakımından elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde; işletmecilerin eğitim durumları bakımından önemli bir kısmının %97.5 ile ilkokul mezunu oldukları saptanmıştır. Koyuncu vd. (2006)'de Çanakkale ilinde yapmış oldukları çalışmada yetiştiricilerin %65'i ilkokul, %10'u ortaokul, %25'nin ise lise mezunu olduğunu belirtmektedirler. İlde bu yetiştiricilik kolunda uğraşanların düşük eğitim seviyeleri dikkat çekicidir. Ortalama arazi büyüklüğü 40.31 da olarak tespit edilmiştir. Arazi büyüklüğü 8 da ile 160 da arasında değişmektedir. Elde edilen bu sonuçlar; Soysal vd. (2005)'nin ve Kaymakçı vd. (1995)'nin yaptıkları çalışmalar ile uyum göstermektedir. Burdur ilindeki keçicilik işletmelerinde hane halkı sayısının ağırlıklı olarak üç kişiden oluştuğu ortaya koyulmuştur. Kaymakçı vd. (1995)'nin Batı Anadolu ve Trakya Bölgelerinde hane halkı sayısını 4-8 arası değiştiğini, Kırk (2004) Van ilinde ortalama hane halkı sayısının 8.4 olduğunu belirtmektedirler. Burdur'da ise işletme başına düşen hane halkı sayısının daha az olduğu görülmektedir.

Keçicilik işletmelerinde sürünün büyük bir oranda bir kişi tarafından idare edildiği tespit edilmiştir. Çobanların tamamı ailenin içinden gelmekte ayrıca çoban tutulmamaktadır. Soysal vd. (2005)'nin Edirne ilinde keçicilik işletmelerinde yaptığı çalışmada çobanların %80'inin aileden olduğunu, %20'sinin aile dışından sağlandığını tespit etmişlerdir. Benzer bir şekilde Kaymakçı vd. (1995)'nin Batı Anadolu ve Trakya Bölgelerinde yaptıkları

çalışmada çobanın aileden olma oranının oldukça yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Buna karşılık Dellal vd. (2002) GAP Bölgesi'ndeki Diyarbakır, Şanlıurfa, Gaziantep ve Adıyaman illerinde yaptıkları çalışmada çoban sayısını ortalama 1.5 olarak belirlemişlerdir. Keçicilik işletmelerinin %87.5'inde damızlık ihtiyaçları kendi işletmelerinden temin edilmektedir. Elde edilen bu sonuçlar; Dellal vd. (2002), Soysal vd. (2005) ve Koyuncu vd. (2005)'nin yaptıkları çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Burdur ilinde yapılan bu çalışmada keçicilik işletmelerinin %50'sinin ev ihtiyaçlarını karşılamak için keçi yetiştiriciliği yaptığı belirlenmiştir. Dellal vd. (2002) GAP Bölgesinde Diyarbakır, Şanlıurfa, Gaziantep ve Adıyaman illerinde yaptıkları çalışmada koyun ve keçi işletmelerinin %84.9'unun tek geçim kaynağının bu üretim kolu olduğunu belirtmektedirler.

Araştırmada keçicilik işletmelerinin tamamının kayıt tutmadığı belirlenmiştir. Benzer şekilde Tölü vd. (2007)'nin Biga'daki işletmelerde yaptıkları çalışmada işletmelerin herhangi bir verim kaydı tutmadıkları, %56'sının sadece hayvanları ayırt etmek amacıyla işaretleme yaptıklarını belirlemişlerdir. Keçicilik işletmelerinin %92.5'inde ek yemleme yapılmamaktadır. Bu bulgular Dellal vd. (2002)'nin, Tölü vd. (2007)'nin ve Koyuncu vd. (2006)'nin bulguları ile uyum göstermektedir. Yapılan çalışmada teke katımının serbest aşım şeklinde olduğu, yine tekelerin tamamının yıl boyunca sürü içerisinde kaldıkları tespit edilmiştir. Benzer şekilde Dellal vd. (2002), Kırk (2004), Sosyal vd. (2005), Tozlu ve

Olfaz (2007) ve Tölu vd. (2007)'nin de yaptıkları çalışmada yetiştiricilerin sürülerde tamamen serbest aşım yöntemi uyguladıklarını, tekelerin sürekli sürü içinde kaldıklarını belirlemişlerdir. Bu çalışmalar Burdur İlinde yapılan çalışmayı destekler niteliktedir. Burdur ilindeki keçicilik işletmelerinde ortalama kıl verimi 0.220 kg/baş, süt verimi ise günlük ortalama 0.333 l/baş olarak tespit edilmiştir. Keçilerde 5-7 aylık bir laktasyon dönemi dikkate alındığında süt veriminin 50-70 kg arasında olduğu söylenebilir. Keçilerde elde edilen bu süt verim değerleri Keskin (1996), Aktürk vd. (2004), Kırk (2004), Soysal vd. (2005) ile benzerlik göstermektedir.

Sonuç

Bu araştırma sonucunda elde edilen genel sonuçları ve önerileri aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür. Keçi yetiştiricilerinin temel yetiştiricilik teknikleri, bakım-besleme, sağlık-koruma gibi konularda hiçbir eğitim almadıkları, geleneksel yöntemlerle keçi yetiştiriciliği yapmaya devam ettikleri gözlemlenmiştir. İlde damızlık hayvan materyali olarak sadece kıl keçisi yetiştiriciliğinin yapıldığı, ancak son yıllarda az sayıda da olsa Saneen ve melezleri süt keçiciliği işletmelerinin kurulduğu, hayvan sayılarının azlığından dolayı henüz Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliğe'ne üye olmadıkları yapılan anket çalışması sonucu gözlemlenmiştir. İşletmelerde hiç kayıt tutulmamaktadır. Özellikle verim kayıtlarının tutulmasını sağlayıcı ve özendirici tedbirlerin alınması ve bunların sıkı bir şekilde takibi gerekmektedir. Burdur ilinde ağıl koşullarının yeterli olduğunu söylemek mümkün değildir. İşletmelerin çoğunda kalitesiz kaba yem kaynağı olan saman kullanılmaktadır. İşletmelerde ek yemleme yapılmamaktadır. İşletmelerde oğlak ölüm oranlarının çok yüksek olduğu belirlenmiştir. Karlı bir hayvancılık için oğlak ölümlerinin azaltıcı tedbirlerin alınması, özellikle işletmelerin yetiştiricilik ve sağlık yönetimi açısından bilgilendirilmesi ve uygulamaya dönük eğitimlerin verilmesi gerekmektedir.

Yetiştiricilerin en önemli sorunu pazarlamadır.

Bu sorunun çözülmemesi küçükbaş hayvancılığın önündeki en büyük engel olarak görülmektedir. Keçicilik yapılacak alanların gün geçtikçe daraldığı ve orman işletmeleri ile keçi yetiştiricileri arasında önemli sıkıntıların olduğu bilinmektedir. Bu nedenle yeterli mera alanlarının ayrılması anılan sektörün üretim sistemi içinde kalması için gereklidir.

Küçükbaş hayvancılık faaliyetlerinin sürdürülebilmesi ve gerekli iyileştirmelerin yapılabilmesi için kredi olanaklarının iyileştirilmesi, uzun vadeli ve düşük faizli kredi imkanlarının sağlanması gerekmektedir. İlde faaliyet gösteren yetiştirici birliğinin daha etkin ve işlevsel hale getirilmesi gerekmektedir. Genel olarak ilde hayvan sağlığı açısından temel bir sorun gözlemlenmemiştir. Keçi sütlerinin diğer bazı illerde olduğu gibi düzenli şekilde toplanıp, hijyenik koşullarda kaliteli ürünlere (dondurma, peynir vb.) dönüştürülmesi üreticilerin gelir seviyesinin artırılmasına katkı sağlayacaktır. Yetiştiriciler tarafından keçi kıllarının uygun fiyata pazarlanmadığı ifade edilmiştir.

Sonuç olarak; yetiştiricilerle yapılan karşılıklı görüşme ve yapılan gözlemlerin bir sonucu olarak bu üretim dalının da ciddi anlamda geriye gitmeye başladığı onun için sektörün teknik ve ekonomik olarak desteklere ihtiyacı olduğu anlaşılmaktadır.

Kaynaklar

- Aktürk, D., Tatlıdil, F., Savran, F., 2005. Çanakkale Damızlık Koyun ve Keçi Yetiştiricileri Birliğine Üye Olan İşletmelerde Süt Maliyetinin Belirlenmesi. Süt Keçiciliği Ulusal Kongresi. 26-27 Mayıs, 214-218, İzmir.
- Anonim, 2006a. Türkiye İstatistik Yıllığı. <http://www.tuik.gov.tr> Erişim:15.10.2007)
- Anonim, 2006b. Burdur Tarım İl Müdürlüğü Brifingi. www.burdur-tarim.gov.tr Erişim 22.11.2007)
- Dellal, G., 2001. Isparta İlinde Sürdürülebilir Keçi Yetiştiriciliği.

- Isparta Yöresi Keçi ve Koyun Yetiştiriciliği Paneli, 26 Ocak, 46-56, Isparta.
- Dellal, G., Eliçin, A., Tekel, N., Dellal, İ., 2002. GAP Bölgesinde Küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliğinin Yapısal Özellikleri. 88-89. Ankara
- Kaymakçı, M., Sönmez, R., Karaca, O., Özder, M., 1995. Türkiye Koyunculuk İşletmelerinin Yapısal Özellikleri ve Verilecek Yön. Türkiye Hayvancılığının Yapısal ve Ekonomik Sorunları Sempozyumu. 27-29 Eylül, İzmir.
- Keskin, M., 1996. Hatay Bölgesinde Süt Keçisi Yetiştiriciliği ve Sorunları. I. Ulusal Zootekni Bilim Kongresi. 5-7 Şubat, 156-160, Antalya.
- Kırk, K., 2004. Van İli Koyun ve Keçi Yetiştiriciliğinin Yapısı ve Geliştirme Yolları. 4. Ulusal Zootekni Bilimi Kongresi. 1-3 Eylül, 356-360, Isparta.
- Koyuncu, E., Pala, A., Savaş, T., Konyalı, A., Ataşoğlu, C., Daş, G., Ersoy, İ.E., Uğur, F., Yurtman, İ.Y., Yurt, H.H., 2006. Çanakkale Koyun ve Keçi Yetiştiricileri Birliği Üyesi Keçicilik İşletmelerinde Teknik Sorunların Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma. Hayvansal Üretim 47(1):21-27, 2006.
- Soysal, M.İ., Kök, S., Gürcan, K.E., Özdüven, L.M., 2005. Edirne İli Keçiciliği Üzerine Bir Araştırma. Süt Keçiciliği Ulusal Kongresi. 26-27 Mayıs, 228-230, İzmir.
- SPSS, 2006. SPSS For Windows Evaluation Version Release 15.0.0. Spss Inc.
- Tozlu, H., Olfaz, M., 2007. Karadeniz Bölgesi Keçi Yetiştiriciliğinin Mevcut Durumu, Sorunları ve Çözüm Önerileri. 3. Ulusal Zootekni Öğrenci Kongresi. 17-18 Mayıs, 127-133, Kahramanmaraş.
- Tölu, C., Daş, G., Yurdabak, S., Uğur, F., Konyalı, A., Savaş, T., Aktürk, D., Turkan, H., 2007. Türkiye'nin Önemli Hayvancılık Bölgelerinden Biga Koyuncululuğuna Genel Bir Bakış. V. Zootekni Bilim Kongresi. 5-8 Eylül, 1-9, Van.